دو فصلنامه علمی تخصصی
اندیشه‌های قرآنی متفکران معاصر
سال دوم، شماره سوم، بهار و تابستان ۱۴۰۴

مؤلفه‌های سبک زندگی مطلوب زنانه باتکیه‌بر آیات حوزه زنان؛ مطالعه کیفی

فاطمه اسلامی،[۱] زهره شریعت ناصری[۲]

چکیده

با گسترش روزافزون سبک زندگی غربی و نفوذ آن در بافت فرهنگی جوامع اسلامی، به‌ویژه در عرصه زیست زنانه، بنیان‌های اصیل سبک زندگی اسلامی با چالش‌های هویتی و رفتاری متعددی مواجه شده است. در این میان، قرآن کریم، به‌عنوان منبع الهی هدایت، با ترسیم منظومه‌ای از مؤلفه‌های مثبت و منفی رفتاری، اخلاقی، شخصیتی و حتی جسمی مرتبط با زنان، الگویی جامع از سبک زندگی مطلوب زنانه ارائه می‌دهد. پژوهش حاضر باهدف استخراج و دسته‌بندی این مؤلفه‌ها از آیات مرتبط با زنان از تفسیر المیزان فی تفسیر القرآن تلاش دارد تا الگوی حیات طیبه زن مسلمان را در پرتو آموزه‌های قرآنی بازشناسی و تبیین نماید. این مطالعه به روش تحلیل مضمون و با بهره‌گیری از نرم‌افزار MAXQDA انجام شده است و یافته‌های آن در قالب چهار مضمون کلان شامل «دینداری»، «ویژگی‌های فردی و شخصیتی»، «نقش‌های خانوادگی» و «اخلاق و کنش اجتماعی» سازمان‌دهی شده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که قرآن با ارائه تصویری متعادل از زن، نقش‌های گوناگون او را در ساحت فردی، خانوادگی و اجتماعی به رسمیت شناخته و بر مبنای آن، شاخص‌هایی برای تحقق سبک زندگی ایمانی، سالم و متعالی ارائه کرده است.

واژگان کلیدی: سبک زندگی اسلامی، آیات زنان، تحلیل مضمون، قرآن کریم، زن مسلمان.

۱. طلبه سطح سه مطالعات زنان، جامعة الزهراء، قم، ایران (نویسنده‌مسئول)؛ fatemeheslamee@gmail.com.
۲. استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه خوارزمی، کرج، ایران؛ z.shariatnasri@yahoo.com
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۶/۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۳/۱۶

۱. مقدمه

الگوپذیری در طبیعت و نهاد هر انسانی وجود دارد و اغلب افراد در طول زندگی خود، به دنبال الگوهای مورد پسندشان هستند و حتی می‌توانند با تأسی و پیروی از الگوهای مناسب، به سعادت دنیا و آخرت دست یابند. اگر انسان بخواهد از رهگذر فطرت، سیر تکامل خود را بپیماید، شناسایی الگوهای دینی و دستیابی به آن، لازم و ضروری است. فلسفه وجودی این الگوها در توسعه انسانی، دائمی است؛ همان گونه که قرآن کریم نیز اقتدا به الگو را به‌صورت مطلق و ابدی مطرح، و انسان‌ها را به پیروی از آنها دعوت کرده است (زارعی، ۱۳۸۹، ص۸۰). به‌عنوان‌مثال در آیه ۲۱ سوره مبارکه احزاب و آیه ۶ از سوره مبارکه ممتحنه، حضرت محمد ﷺ و حضرت ابراهیم علیه‌السلام را الگو و شاخصی نیکو برای جهانیان ذکر کرده و همگان را به پیروی از این دو بزرگوار دعوت نموده است.

در عصر حاضر برخی باتکیه‌بر ابزارهای پیشرفته ارتباطی سعی دارند زن مسخ‌شده غربی را به‌عنوان الگوی مطلوب زنان، به زنان و دختران جوامع اسلامی معرفی کنند. لذا ضرورت دارد تا به‌منظور پیشگیری از بروز تبعات این تلاش مذبوحانه غرب، با معرفی و سرمشق قرار دادن زنان الگو و مقدس قرآنی، به‌عنوان بدیلی شناخت‌شناسانه، مسیری روشن در راستای حفظ عفت، پاکدامنی، کرامت نفس و طی درجات و کمالات واقعی برای زنان و مردان جوامع بشری ایجاد گردد.

در ادبیات جامعه‌شناسی، از مفهوم سبک زندگی، دو برداشت و دو گونه مفهوم‌سازی متفاوت بیان شده است. در مفهوم نخست، سبک زندگی، معرف ثروت و موقعیت اجتماعی افراد و غالباً به‌عنوان شاخصی برای تعیین طبقه اجتماعی به کار رفته است. در مفهوم دوم، سبک زندگی، نه راهی برای تعیین طبقه اجتماعی، بلکه شکل اجتماعی نوینی دانسته می‌شود که تنها در متن تغییرات فرهنگی مدرنیته و رشد فرهنگ مصرف‌گرایی معنا می‌یابد. درواقع سبک زندگی، مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی از موسیقی گرفته تا هنر و طرز چیدمان دکوراسیون منزل، پوشش شخصی، رفتارهای اجتماعی، تفریحات، الگوی ازدواج و... را دربرمی‌گیرد (رسول‌زاده اقدم و عدلی‌پور، ۱۳۹۳). براین‌اساس، یک گروه اجتماعی منزلتی به‌عنوان گروهی تعریف شده است که به شیوه‌های مختلف عمل می‌کند و دارای یک

الگوی مجزای زندگی، غذا خوردن، آشامیدن، لباس پوشیدن، تفریح و... است (آشتون، مورگان، هاتچسون، رولو و کالینز، ۲۰۱۷). کلاکهون (۱۹۸۵ نقل از کرنر و همکاران، ۲۰۱۷)، سبک زندگی را مجموعه‌ها یا الگوهای خودآگاه و دقیقاً توسعه‌یافته ترجیحات فردی در رفتار شخصی مصرف‌کننده تعریف کرده است. سبک زندگی، مجموعه‌ای منسجم از همه رفتارها و فعالیت‌های یک فرد در جریان زندگی روزمره است (لی، یو، گئو، بیان، یانگ و همکاران، ۲۰۱۷). آرنا و همکاران، سبک زندگی را الگویی برآمده از ارزش‌ها و باورهای مشترک یک گروه یا جامعه می‌دانند که به‌صورت رفتارهای مشترک ظاهر می‌شود. اصطلاحی که در موارد متعدد، با پاره‌فرهنگ مترادف است (مانند سبک زندگی حومه‌نشینان) (آرنا، لاوی، هیروت، ویلیامز، بریگز و همکاران، ۲۰۱۶). لیز، سبک زندگی را طرز مشخص یا متمایز زندگی کردن گروهی از مردم معرفی می‌کند؛ نظامی که از تأثیر فرهنگ (ارزش‌ها، منابع، نمادها و قوانین) بر نیروهای زندگی در گروه شکل می‌گیرد. او باتوجه‌به تمرکزش بر موضوع بازاریابی، در جای دیگر، سبک زندگی را الگوی رفتاری گروهی می‌داند که در خریدهای مصرف‌کننده انبوه و روش‌های مصرف انعکاس یافته است (دسمت، تامپسون، بارانوسکی، پالمیرا، ورلوگن و همکاران، ۲۰۱۶).

کاستلز در نظریه جامعه شبکه‌ای خود معتقد است حوزه فرهنگ که نظام‌هایی از عقاید و رفتارها را شامل می‌شود و ساخته تاریخ است، با ظهور تکنولوژی جدید، دستخوش دگرگونی‌های بنیادین می‌گردد و به دنبال آن، ساختار مناسبات و ارتباطات انسانی نیز شکل جدیدی به خود می‌گیرد (کاستلز، ۱۳۸۵، ج۱، ص۲۴) به‌زعم وی، شبکه‌ها ساختارهای باز هستند که می‌توانند بدون هیچ محدودیتی گسترش یابند و نقاط شاخص جدیدی را در درون خود پدید آورند تا زمانی که این نقاط، توانایی ارتباط در شبکه را داشته باشند (همان).

اهمیت پرداختن به تقویت عوامل اثرگذاری بانوان بر سبک زندگی و تمدن‌سازی، باتوجه‌به نقش زیربنایی خانواده در جامعه و انسان‌سازی بررسی می‌شود و درنتیجه، لزوم پی‌ریزی تمدن نوین اسلامی با افراد دارای قابلیت بالا و تضمین ثبات و پیشرفت نظام اسلامی با تحکیم جایگاه بانوان در خانواده مشخص می‌گردد. براین‌اساس، پرداختن به عوامل تقویت نقش بانوان در راستای پیاده‌سازی سبک زندگی ایرانی اسلامی در این عرصه، بسیار مهم است (حاجی اسماعیلی و قمری، ۱۴۰۲، ص۲).

باتوجه‌به پیشرفت علم و مدرنیته و ورود اندیشه‌های غربی و ماتریالیستی متعدد در عرصه‌های گوناگون زندگی فردی و اجتماعی، نیاز همه‌جانبه به ارائه الگوی زندگی دینی و قرآنی احساس می‌شود تا در پرتو آن، همگام با رشد علم و تکنولوژی و استفاده از آن در زندگی، از نابسامانی‌ها، اختلالات و ناهماهنگی‌های زندگی بشری جلوگیری به عمل آید. زنان به‌عنوان نیمی از جامعه بشری و تاثیرگذاری عمیق آنان در خانواده به‌عنوان مادر، نیازمند کسب الگوی مناسب زندگی و دریافت مؤلفه‌های شاخص‌های درونی و رفتاری هستند.

همه ادیان الهی، به‌ویژه دین مبین اسلام، احکام و قوانین خاصی دارند که بخشی از آنها مربوط به حوزه رفتاری انسان‌هاست. برخی از این رفتارها، تحت عناوین رفتارهای اخلاقی و برخی رفتارهای فقهی قرار می‌گیرند. همچنین دسته‌ای از آنان، خاص مردان، دسته‌ای خاص زنان و برخی نیز مشترک میان همه انسان‌هاست. خداوند حکیم، عمل به سبک زندگی برخاسته از چنین رفتارهایی را ضامن سعادت و بهره‌مندی همه انسان‌ها از یک زندگی طیب می‌داند. باتوجه‌به آیات قرآن، ازجمله آیه سیزدهم از سوره مبارکه حجرات، زن و مرد دو موجودی هستند که خداوند حکیم بر مبنای مصلحت، آن دو را مختلف و با استعدادهای گوناگون خلق نموده است. آنها دارای حقوق مساوی هستند، ولی در تمامی موضوعات، تکلیف مساوی و برابر ندارند؛ بلکه تکلیف آنها متناسب با داده‌ها و توانایی‌هایشان است و در روز قیامت با این معیارها مواخذه خواهند شد. پس باید استعدادها و توانایی‌های زن و مرد را شناسایی کرد و متناسب با آن، آنها را در جامعه مشارکت داد که این مسئله، عین عدالت است (رحمانی تیرکلایی، ۱۴۰۱، ص۱۶).

با مراجعه به آیات قرآن کریم و البته کمک گرفتن از احادیث ائمه اطهار علیهم‌السلام که مبین و مفسر آیات قرآن هستند، به‌خوبی می‌توان مؤلفه‌های رفتارهای ایدئال را دریافت نمود. تک‌تک این مؤلفه‌ها، نمایانگر بعدی از ابعاد زندگی انسان‌ها هستند که می‌تواند دربرگیرنده زندگی شخصی، خانوادگی و یا اجتماعی فرد باشد.

مقاله پیش رو، با عنوان گفته‌شده، نظیری در بین کتب و مقالات موجود ندارد. البته کتب و مقالاتی، در موضوع بررسی سبک زندگی از منظرهای توحیدی، اسلامی، تغذیه‌ای و... نگارش شده که با نگرشی دیگر، به زندگی ایدئال انسانی پرداخته‌اند. به‌عنوان‌مثال مقاله «آداب زن

مسلمان بر اساس آیات و روایات»، نوشته حسین رحمانی تیرکلایی (۱۴۰۱)، به بحث پوشش و لزوم رعایت عفت و حیای زن مسلمان پرداخته است. مقاله «بررسی اشتغال زنان از منظر قرآن و حدیث»، از علیرضا لطفی (۱۴۰۰) و همچنین مقاله «حضور زن در جامعه از دیدگاه قرآن و روایات»، به قلم سیدعلی‌اکبر ربیع نتاج (۱۳۸۹)، گریزی به نقش‌های اجتماعی زنان در قرآن زده و آیات مربوط را ذکر نموده‌اند. مقاله «حقوق و وظایف همسری و مادری زنان از دیدگاه قرآن»، نگاشته رضا دهقان‌نژاد (۱۳۹۶) نیز ابعاد فردی زندگی زنانه را از نظر گذرانده است.

باتوجه‌به فراوانی موضوعات مطرح‌شده در زمینه زنان، این نوشتار، کلیه ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی زندگی زنانه را از آیات قرآن کریم استخراج نموده و به ارائه مؤلفه‌های سبک زندگی مطلوب زنانه از منظر آیات قرآنی پرداخته است. براین‌اساس، پرسش‌های پژوهش حاضر از این قرارند:

- آیات قرآن چه اصولی را برای حفظ کرامت و شخصیت زنانه پیشنهاد می‌کنند؟
- چگونه آیات قرآن در خصوص حقوق و وظایف زنان، به شکل‌گیری سبک زندگی مطلوب زنانه کمک می‌کنند؟
- عناوین کلی مستخرج از آن آیات چگونه به زنان توصیه می‌کند که با چالش‌ها و مشکلات زندگی روبه‌رو شوند و این توصیه‌ها چگونه بر سبک زندگی زنانه تأثیر می‌گذارند؟

۲. پیشینه

ترکیب «سبک زندگی»، از اصطلاحات جدید قرن اخیر در حوزه علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی است (شریفی، ۱۳۹۲، ص۱۹). در حوزه بانوان، کتب زن و بازیابی هویت حقیقی، آیینه زن و نقش و رسالت زن، گزیده بیانات رهبر معظم انقلاب درباره زن و موضوعات مربوط به آن است که به شیوه اسنادی ـ مروری تجمیع شده‌اند.

کتب دیگری همچون سبک زندگی بر اساس آموزه‌های اسلامی (حمید فاضل قانع)، شاخص‌های خانواده مطلوب از دیدگاه اسلام (قاسم ابراهیم‌پور) و پیش‌درآمدی بر سبک زندگی اسلامی ـ ایرانی (منصوره اولیایی) نیز بر سبک زندگی تأکید داشته‌اند، اما به طور تخصصی درصدد یافتن مؤلفه‌های قرآنی نبوده‌اند.

مقاله «بانوان و سبک زندگی اسلامی ـ ایرانی در منظومه فکری مقام معظم رهبری»، به قلم سمیه حاجی‌اسماعیلی و فاطمه قمری (۱۴۰۲) نیز با روش تحلیل مضمون، به بررسی سبک زندگی اسلامی ـ ایرانی در نگاه رهبر معظم انقلاب پرداخته است، اما نگاه قرآنی به آیات در آن دیده نمی‌شود. مقاله «بررسی میزان توجه به سبک زندگی مثبت‌اندیشی در متون اسلامی و قرآن»، نگاشته اسحق شیرین‌کام و عفت عباسی (۱۴۰۰) به روش اسنادی و بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای، به سبک زندگی با نگاهی مثبت‌اندیشانه توجه نموده و بر پایه گمان داشتن نیک به خداوند و مردم، به دستاوردهایی همچون افزایش ظرفیت وجودی، روحیه شکرگزاری و نشاط دست یافته است. ازاین‌رو مقاله نامبرده، خالی از مسائل خاص زنان از منظر آیات قرآنی است. همچنین مقاله «بررسی و تبیین موانع فرهنگی ـ اجتماعی سبک زندگی اسلامی با رویکرد تربیتی از منظر قرآن و روایات»، از طیبه زارعی و ثریا برزگرنژاد (۱۴۰۱) با نگاهی جامع، ضمن بررسی برخی موانع فرهنگی ـ اجتماعی سبک زندگی اسلامی، ازجمله مهجوریت قرآن، ضعف اعتقاد، التقاط فرهنگی، بی‌توجهی به امربه‌معروف و نهی‌ازمنکر و... به بررسی و بسترسازی و ارائه سازوکارهای تربیتی مؤثر در رفع این موانع بر اساس آموزه‌های دینی پرداخته است، اما به طور خاص، به ویژگی‌های زنانه اشاره‌ای نداشته است. ازاین‌رو پژوهش حاضر، از حیث جست‌وجو و استخراج مؤلفه‌های سبک زندگی زنان در آیات قرآن کریم و تحلیل مضامین برگرفته از آنها، دارای نوآوری است.

۳. روش پژوهش

مقاله حاضر بر اساس مطالعه کیفی تحلیل مضمونی است که با روش براون و کلارک، ازطریق نرم افزار MAXQDA انجام شده است. روش تحلیل مضمون، روشی کارآمد و مفید برای دسته‌بندی، تلخیص و تحلیل داده‌های پیچیده و متنوع در حجم انبوه تلقی می‌شود. با استفاده از این روش، داده‌های متن کاهش یافته، بخش‌بندی، مقوله‌بندی و تلخیص می‌گردند و سپس به‌گونه‌ای بازسازی می‌شوند که مفاهیم و الگوهای موجود در متن، از درون داده‌ها استخراج گردند (محمدپور، ۱۳۹۰، ص۶۶). محصول تحلیل مضمون، توصیف مفاهیم و الگوهای مهم موجود در متن و ارائه آنها در قالب طرحی کلان و یکپارچه است. برای تشریح چگونگی این الگوها،

می‌توان از شبکه مضامین بهره برد. شبکه مضامین، حاصل نظام‌مند کردن سه سطح از مضامین گفته‌شده، و ایجاد و نمایش رابطه بین آنهاست (جمال‌زاده، ۱۳۹۷، ص۱۰۷-۱۰۸).

براین‌اساس، در ابتدا آیاتی از قرآن کریم که به بیان فضیلت یا رذیلت زنان پرداخته‌اند، جمع‌آوری و مضامین پایه به‌عنوان کدهای اولیه با تجزیه هر آیه، از هرکدام از آیات استخراج شده‌اند در مرحله دوم، با تشریح و دسته‌بندی مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده، از درون مضامین پایه دریافت شد و در مرحله آخر، با ترکیب مضامین سازمان‌دهنده، مضمون فراگیر نتیجه‌گیری شده است. علاوه بر جداول پیش رو که نشان‌دهنده هر سه مضمون گفته‌شده است، شبکه مضامین نیز برای درک و ارائه بهتر نتایج، ترسیم می‌شود. مفهوم آیات با توجه به تفسیر المیزان علامه طباطبایی به دست آمده است.

۴. داده‌ها و مستندات پژوهش

با مراجعه به آیات قرآن کریم، تمامی آیاتی که به وجهی از وجوه ذکرشده اشاره دارند، در جدول زیر جمع‌آوری گردیده‌اند:

جدول ۱: داده‌ها و مستندات پژوهش

ردیف	متن آیه	سوره و آیه
۱	﴿وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾	قصص:۹
۲	﴿وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ﴾	تحریم:۱۲
۳	﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾	احزاب:۳۵
۴	﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾	نور:۶۰

ردیف	متن آیه	سوره و آیه
۵	﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾	ممتحنه:۱۲
۶	﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾	بقره:۲۲۳
۷	﴿قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ﴾	نمل:۳۳
۸	﴿وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾	نور:۳۳
۹	﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾	غافر:۴۰
۱۰	﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾	توبه:۷۱
۱۱	﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾	مائده:۷۵
۱۲	﴿يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾	حدید:۱۲
۱۳	﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾	قصص:۷
۱۴	﴿لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾	احزاب:۷۳
۱۵	﴿قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ﴾	هود:۸۱

ردیف	متن آیه	سوره و آیه
۱۶	﴿قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾	عنکبوت:۳۲
۱۷	﴿فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾	قصص:۲۵
۱۸	﴿وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ﴾	انبیاء:۹۱
۱۹	﴿وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا﴾	نساء:۴
۲۰	﴿إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾	نور:۲۳
۲۱	﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا﴾	نساء:۳۴
۲۲	﴿أَوَمَنْ يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ﴾	زخرف:۱۸
۲۳	﴿وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ﴾	مسد:۴
۲۴	﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾	روم:۲۱
۲۵	﴿عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا﴾	تحریم:۵
۲۶	﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ﴾	توبه:۶۸
۲۷	﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا﴾	مریم:۱۷
۲۸	﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾	احزاب:۳۳
۲۹	﴿وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾	بقره:۳۵

ردیف	متن آیه	سوره و آیه
۳۰	﴿كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ﴾	الرحمن:۵۸
۳۱	﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾	مائده:۵
۳۲	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾	تحریم:۶
۳۳	﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾	احزاب:۳۲
۳۴	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾	حجرات:۱۱
۳۵	﴿فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى﴾	طه:۱۱۷
۳۶	﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾	تحریم:۱۱
۳۷	﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ﴾	تحریم:۱۰
۳۸	﴿فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾	اعراف:۸۳
۳۹	﴿فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَى وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾	آل عمران:۳۶
۴۰	﴿فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ﴾	آل عمران:۶۱
۴۱	﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾	نحل:۹۷

ردیف	متن آیه	سوره و آیه
۴۲	﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ﴾	صافات:۴۸
۴۳	﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَتْرَابٌ﴾	ص:۵۲
۴۴	﴿الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾	توبه:۶۷
۴۵	﴿يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ﴾	حدید:۱۳
۴۶	﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾	فلق:۴
۴۷	﴿فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ﴾	آل‌عمران:۱۹۵
۴۸	﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾	بروج:۱۰
۴۹	﴿وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ﴾	آل عمران:۴۲
۵۰	﴿وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾	نساء:۲۵
۵۱	﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا﴾	نساء:۱۲۴
۵۲	﴿وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾	فتح:۶
۵۳	﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾	توبه:۷۲

ردیف	متن آیه	سوره و آیه
۵۴	﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾	بقره:۲۲۸
۵۵	﴿فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا﴾	واقعه:۳۶
۵۶	﴿قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ﴾	قصص:۲۶
۵۷	﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾	نساء:۱۲۸
۵۸	﴿وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾	اعراف:۱۹
۵۹	﴿أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ﴾	شوری:۵۰
۶۰	﴿فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا﴾	مریم:۲۶
۶۱	﴿وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا﴾	نساء:۱۳۰
۶۲	﴿لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا﴾	فتح:۵
۶۳	﴿فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ﴾	الرحمن:۵۶
۶۴	﴿حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ﴾	الرحمن:۷۲
۶۵	﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾	نور:۳۱

۵. یافته‌های پژوهش

با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا، ضمن تلخیص و دسته‌بندی مضامین پایه، مطابق با جدول زیر، مضامین سازمان‌دهنده و سپس مضامین فراگیر استخراج شده‌اند. برای مقایسه و درک بهتر این مضامین و ارتباط شبکه‌ای میان آنها، در ادامه، شبکه مضامین نیز ترسیم شده است.

جدول ۲: جدول نتایج

تعداد	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
۱	باتقوا	اعتقادات و باورهای قلبی	دینداری
۲	کفر نورزیدن		
۱۵	آخرت‌طلبی		
۲	مسلمان		
۳	شرک نورزیدن		
۱۷	مؤمن		
۳	توبه‌کننده	اعمال عبادی و بندگی	
۱	عابد		
۲	نمازگزار		
۳	روزه‌دار		
۸	مطیع پروردگار		
۴	مطیع پیامبر		
۱	ذاکر		

ویژگی‌های شخصیتی	ترک خصائص رذیله	عدم سوءظن به خدا	۱
		دزدی نکردن	۱
		ملعون نبودن	۱
		ظالم نبودن	۳
		بدکار نبودن	۵
		عدم نفاق	۵
	ویژگی‌های رفتاری	طهارت داشتن	۲
		صالح	۵
		اصلاح‌گر	۲
		ایثارگر	۱
		نیکو سخن گفتن	۱
		مسئول	۴
		آزاردیده	۲
	ویژگی‌های اخلاقی	شاد	۲
		شجاع	۱
		صدیق	۱
		بصیرت داشتن	۴
		کمال	۱۳
		صابر	۲
		صادق	۲
		خاشع	۲
	ویژگی‌های ظاهری	زیبایی	۵
		جذابیت	۳

۱	نسبت ندادن طفل حرامزاده به همسر	نسبت به همسر	نقش‌های خانوادگی
۷	مطیع شوهر		
۱	ناشزه نبودن		
۳	باکره		
۱۱	تأهل		
۱	حافظ اموال شوهر		
۱	آرامش‌دهنده		
۴	علاقه‌مند به همسر		
۱	عدم خیانت		
۵	فرزندپروری	نسبت به فرزندان	
۱	عدم کشتن فرزندان		
۱	عطوف	نسبت به کل اعضای خانواده	

۱	شهید	تعهدات اجتماعی	اخلاق اجتماعی
۱	مشاور		
۱	متفکر		
۴	دوری‌کننده از زنا		
۱۵	عفیف		
۲	عدم تجمل‌گرایی		
۲	خانه‌نشینی		
۱	منحرف نشدن		
۱	عدم تمسخر		
۱	عدم عیبجویی		
۱	عدم لقب بد دادن		
۱	مبارز		
۳	پوشاننده زینت در برابر نامحرم	کنش‌های اجتماعی	
۴	دشمن‌شناس		
۲	زکات‌دهنده		
۲	آمر به معروف		
۲	ناهی از منکر		
۳	فعال اجتماعی		
۱	هجرت‌کننده		
۱	تلاشگر		
۵	الگو بودن		
۲	صدقه‌دهنده		
۲	محجبه		
۲	مدبر		
۱	ولی		

نمودار شبکه مضامین

۶. تحلیل و تفسیر نتایج

باتوجه‌به شبکه مضامین، چهار مضمون عام دینداری، ویژگی‌های شخصیتی، نقش‌های خانوادگی و اخلاق اجتماعی، از مضامین پایه استخراج شده است.

۶-۱. تبیین ابعاد دینداری در شکل‌گیری سبک زندگی معناگرا در زنان

یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که دینداری به‌عنوان یک الگوی محوری و جهت‌دهنده در زندگی فردی و اجتماعی زنان، تحت تأثیر مؤلفه‌های متعددی قرار دارد که از میان آنها، سه عنصر اساسی آخرت‌گرایی، ایمان‌ورزی و اطاعت الهی، بیشترین نقش را در شکل‌گیری و تقویت ساختار دیندارانه ایفا می‌کنند.

دوفصلنامه علمی تخصصی، سال دوم، شماره سوم، بهار و تابستان ۱۴۰۴

۶-۱-۱. آخرت‌گرایی؛ چهارچوب‌ساز معنا در سبک زندگی دینی

مفهوم آخرت‌طلبی یا آخرت‌گرایی، یکی از بنیادی‌ترین اصول نظام فکری دینی است که به طور مستقیم در شکل‌گیری سبک زندگی معناگرا تأثیرگذار است. تحلیل کیفی داده‌ها نشان می‌دهد که زنان دیندار با درونی‌سازی ارزش‌های اخروی، نوعی نگاه فرامادی و متعالی به هستی پیدا می‌کنند که بر اساس آن، رفتارهای روزمره خود را در چهارچوبی غایت‌مند و مبتنی بر ارزش‌های والای اخلاقی تنظیم می‌نمایند. این جهت‌گیری ارزشی نه‌تنها سرمایه‌گذاری بر ابعاد معنوی زندگی را تشویق می‌کند، بلکه به اولویت‌بخشی به فضائل انسانی نظیر نوع‌دوستی، مسئولیت‌پذیری و گذشت در تعاملات اجتماعی نیز منجر می‌شود.

۶-۱-۲. ایمان‌ورزی؛ بنیان هویتی و روانی زنان دیندار

مؤلفه ایمان، در معنای دقیق خود به‌عنوان باوری قلبی، معرفتی عقلی و رفتاری التزامی، نقش مهمی در تقویت هویت دینی و بازآفرینی روانی ـ اجتماعی زنان ایفا می‌کند. تحلیل محتوای روایات مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد که ایمان‌ورزی، به‌منزله سنگ بنای ثبات شخصیت و آرامش درونی، زمینه‌ساز افزایش اعتمادبه‌نفس، پایداری هیجانی و اقتدار معنوی در مواجهه با بحران‌ها و چالش‌های روزمره زندگی است. این هویت دینی، نه فقط به‌عنوان امری فردی، بلکه

در قالب ساختاری اجتماعی نیز ایفای نقش می‌کند و ازطریق بازتولید ارزش‌ها در بستر خانواده و اجتماع، عاملی در راستای انسجام اجتماعی به شمار می‌رود.

۶-۱-۳. اطاعت از پروردگار و پیامبر؛ الگوی رفتار دینی و تصمیم‌گیری آگاهانه

عنصر اطاعت، به‌ویژه نسبت به خداوند و پیامبر اسلام ﷺ، در قالب کنش دینی تبلور می‌یابد و چهارچوب رفتاری مشخصی را برای کنشگران اجتماعی ارائه می‌کند. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که زنان دیندار، با تأسی به دستورات الهی و سیره نبوی، نه‌تنها رفتارهای خود را با اصول اخلاقی و دینی هم‌راستا می‌سازند، بلکه در فرایند تصمیم‌گیری‌های مهم زندگی، از سطحی بالاتر از آگاهی و بینش برخوردار می‌شوند. این تبعیت عقلانی و معرفت‌محور، موجب تقویت عقلانیت دینی و پرهیز از افراط و تفریط در اعمال دینی می‌گردد و به انتخاب‌های مسئولانه در حوزه‌های گوناگون زندگی منتهی می‌شود.

نتیجه‌گیری تحلیلی: دینداری به مثابه سبک زندگی تمدن‌ساز

برآیند این یافته‌ها گویای آن است که دینداری، صرفاً به‌عنوان مجموعه‌ای از مناسک و باورهای فردی در نظر گرفته نمی‌شود، بلکه به مثابه سازه‌ای چندبعدی، در شکل‌دهی به سبک زندگی فردی، اجتماعی و فرهنگی افراد، به‌ویژه زنان مسلمان، نقش محوری دارد. چنین رویکردی، ضرورت بازتعریف مفاهیم دینی در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و اجتماعی را دوچندان می‌سازد؛ به‌گونه‌ای که برنامه‌ریزی‌های فرهنگی باید با تمرکز بر ارتقای مؤلفه‌های دینداری و نهادینه‌سازی ارزش‌های معنوی، در جهت تحقق زیست مؤمنانه در جامعه حرکت کنند. از این منظر، دینداری نه‌تنها می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی فردی منجر شود، بلکه بستری برای بازسازی سرمایه اجتماعی و تحکیم بنیان‌های اخلاقی جامعه نیز فراهم آورد.

۶-۲. تحلیل گفتمانی ویژگی‌های شخصیتی زن در نظام اندیشه دینی با تأکید بر آیات قرآن کریم

در نظام فکری دین اسلام، زن نه‌تنها به‌عنوان یک موجود مستقل انسانی، بلکه به مثابه عنصر بنیادین در ساختار خانواده و اجتماع، از جایگاهی والا و مسئولیت‌هایی خطیر برخوردار است. این

جایگاه، هنگامی که در هماهنگی با فطرت زنانه و ظرفیت‌های وجودی او تعریف شود، می‌تواند زمینه‌ساز حل بسیاری از معضلات اجتماعی و خانوادگی گردد. اما انحراف از این جایگاه اصیل، پیامدهایی عمیق و جبران‌ناپذیر را در پی خواهد داشت؛ به‌گونه‌ای که زنان در چنین شرایطی، در پوششی زیباشناسانه با عنوان «آزادی»، اما درحقیقت در چهارچوبی ابزاری و منفعت‌طلبانه، در معرض بهره‌کشی روانی، اقتصادی و جنسی قرار می‌گیرند.

۱-۲-۶. ابعاد وجودی زن از منظر قرآن کریم؛ بازنمایی فطرت در مسیر کمال

مؤلفه‌های استخراج‌شده از آیات قرآن کریم در این پژوهش، هریک بازتاب‌دهنده یکی از ابعاد وجودی زن هستند که نه‌تنها در انطباق کامل با نیازهای فطری و روان‌شناختی زنانه‌اند، بلکه مسیر حرکت او به‌سوی تعالی و تقرب الی‌الله را نیز تبیین می‌نمایند. در میان این مؤلفه‌ها، صفاتی چون پاکدامنی، بدکار نبودن، صالح بودن، مسئولیت‌پذیری، بصیرت، و نفی نفاق، به طور مکرر و با تأکید فراوان، در آیات قرآن تکرار شده‌اند. این تأکید نشانگر آن است که قرآن، زن را موجودی مستعد برای دستیابی به مراتب عالی انسانی و اخلاقی معرفی می‌کند. این خصائص، نمایانگر بلوغ شخصیتی و کمال‌گرایی درونی هستند که زن را نه صرفاً در قالب همسر و مادر، بلکه به‌عنوان یک کنشگر اجتماعی و فرهنگی با شأن وجودی والا به رسمیت می‌شناسند.

۲-۲-۶. کمال‌یافتگی زن؛ نقطه عطفی در تعالی فردی و اجتماعی

بر اساس تحلیل تفسیری و محتوایی آیات، کمال‌یافتگی زن صرفاً یک امر شخصی یا فردی نیست؛ بلکه علاوه بر آن، واجد پیامدهایی عمیق در ساحت اجتماع است. زنِ کامل‌شده، به مثابه عنصری اثرگذار، می‌تواند کانون خانواده را از لحاظ اخلاقی، عاطفی و معرفتی ارتقا بخشد و درعین‌حال، ازطریق ایفای نقش‌های اجتماعی آگاهانه، موتور محرک توسعه فرهنگی و معنوی جامعه گردد. این امر نشان می‌دهد که ارتقای ویژگی‌های معنوی و اخلاقی زنان، هم‌راستا با مأموریت‌های اجتماعی دین، می‌تواند به سکوی پرتاب جوامع اسلامی به‌سوی مقامات عالی انسانی و تمدن‌ساز تبدیل شود.

۳-۲-۶. زیبایی و حیا؛ پیوندی دوسویه در هویت زنانه

در کنار ویژگی‌های درونی و باطنی، زیبایی زن نیز در گفتمان قرآنی جایگاهی خاص دارد؛ اما این زیبایی، تنها زمانی واجد ارزش است که در چهارچوب حیا، عفاف و حفظ حرمت‌های فردی و اجتماعی معنا پیدا کند. از منظر دین اسلام، زیبایی و جذابیت زنانه، موهبتی الهی است که اگر در پرتو تقوا و آگاهی هدایت شود، نه‌تنها موجب تهییج جنسی یا مصرف‌گرایی زیبایی‌شناسانه نمی‌گردد، بلکه می‌تواند در ایفای نقش‌های خانوادگی ـ به‌ویژه نقش همسری ـ ابزار مؤثری در حفظ و تقویت بنیان خانواده باشد. از این منظر، زیبایی به‌عنوان بخشی از سرمایه نمادین زن، هنگامی معنا می‌یابد که در خدمت تعالی روحی و ساخت اجتماعی عفیف و معنوی قرار گیرد.

نتیجه‌گیری تحلیلی: زن، فطرت و تمدن‌سازی از منظر وحیانی

با تأمل در مؤلفه‌های قرآنی مرتبط با هویت و نقش زن، می‌توان نتیجه گرفت که الگوی زن مطلوب در اندیشه اسلامی، ترکیبی از ویژگی‌های درونی چون ایمان، بصیرت و مسئولیت‌پذیری، و صفات بیرونی نظیر زیبایی، وقار و نقش‌پذیری خانوادگی است. این ترکیب متوازن و حکیمانه، می‌تواند زن را به جایگاهی تمدن‌آفرین و تاریخ‌ساز برساند. ازاین‌رو، بازنگری در سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی در جهت ارتقای این ویژگی‌ها، ضرورتی اساسی برای تحقق جامعه‌ای مبتنی بر اخلاق، معنا و تعادل خواهد بود.

۶-۳. نقش‌های خانوادگی زن و سبک زندگی الهی در پرتو آموزه‌های قرآنی

در منظومه فکری قرآن کریم، نهاد خانواده از جایگاه ویژه و قداستی بنیادین برخوردار است؛ به‌گونه‌ای که در آیه ۲۱ سوره روم، پیوند میان زن و مرد به‌عنوان سکونت، آرامش روانی و مودت معرفی می‌شود: «و از نشانه‌های او آن است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا در کنارشان آرام گیرید و میان شما مودت و رحمت قرار داد». این بیان وحیانی، نه‌تنها به تبیین فلسفه ازدواج می‌پردازد، بلکه تأکید دارد که ساختار خانواده بر مبنای تعادل روانی، تکمیل فطری و تعامل روحی میان زن و مرد بنا شده است.

۱-۳-۶. زن در خانواده اسلامی؛ اطاعت در چهارچوب اختیار و شخصیت مستقل

یکی از آموزه‌های بنیادین اسلام در زمینه روابط زن و شوهر، اصل اطاعت زن از همسر در چهارچوب خانواده است. بااین‌حال، این اطاعت به معنای سلب اراده، استقلال فکری یا نفی شخصیت زن نیست. بر اساس مبانی قرآنی و روایی، زن در عین حفظ جایگاه خانوادگی خویش، از حریت فکری، شخصیت مستقل، حق اظهارنظر و مالکیت برخوردار است. اسلام، زن را واجد کرامت ذاتی می‌داند و بر حفظ حقوق طبیعی او در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی تأکید می‌ورزد. این رویکرد، نشان‌دهنده تلفیق هوشمندانه میان نظم خانوادگی و شأن انسانی زن است؛ به‌گونه‌ای که فرمانبری زن، به معنای اطاعت کورکورانه تفسیر نمی‌شود و آزادی او هم به رهایی بی‌ضابطه فروکاسته نمی‌گردد.

۲-۳-۶. نقش تربیتی زن؛ شرافت بی‌بدیل در هندسه الهی خانواده

قرآن کریم با تأکید بر نقش تربیتی زن، وی را عامل محوری در شکل‌گیری شخصیت دینی، اخلاقی و اجتماعی فرزندان معرفی می‌کند. شرافت مادری، ظرفیت بی‌نظیر زن در مدیریت عاطفی خانواده و تأثیرگذاری عمیق او بر نسل آینده، از منظر قرآنی، ارزشی بی‌بدیل دارد. این نقش، نه‌تنها با الگوهای دینی در تعارض نیست؛ بلکه در بسیاری از موارد، زنان الگو، مانند آسیه، مریم و همسران پیامبر اسلام ﷺ، ضمن ایفای نقش‌های خانوادگی، در عرصه‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی نیز حضور مؤثر و معناداری داشته‌اند (شاهدی، ۱۳۸۹، ص۱۹). بدین‌سان، زن مسلمان الگو، موجودی چندساحتی است که در تعامل میان خانه و جامعه، نقش‌آفرینی عالمانه و متوازن دارد.

۳-۳-۶. ازدواج، بستری برای رشد و شکوفایی در سبک زندگی ایمانی

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، ازدواج در اندیشه اسلامی نه‌تنها به‌عنوان یک قرارداد حقوقی، بلکه به مثابه بستری معنوی برای شکوفایی استعدادها و کمال انسانی زن تلقی می‌شود. در شرایط ایدئال، ازدواج و تشکیل خانواده، زن را در موقعیتی قرار می‌دهد که بتواند ازطریق ایفای نقش همسری و مادری، سبک زندگی مبتنی بر ایمان، عاطفه و حکمت الهی را تحقق بخشد. اطاعت از همسر، در کنار محبت قلبی و روابط عاطفی صمیمانه، فرزندپروری مسئولانه،

و مدیریت عاطفی خانواده، ازجمله شاخصه‌های اصلی سبک زندگی قرآنی برای زنان محسوب می‌شود. این شاخص‌ها نشان می‌دهند که سبک زندگی مطلوب، تلفیقی از تعهد، محبت، کارکرد تربیتی و مشارکت ایمانی است.

۴-۳-۶. زندگی دین‌محور؛ از چالش تا تعالی

زندگی مشترک، بی‌تردید مملو از پیچیدگی‌ها، چالش‌ها و فراز و نشیب‌های عاطفی و رفتاری است. بااین‌حال، یافته‌ها حاکی از آن است که زنان، باتکیه‌بر عقلانیت عاطفی، تدبیر نرم و رویکردی خداپسندانه قادرند فضای خانواده را به کانونی الهی و آرامش‌بخش تبدیل نمایند. سبک زندگی دینی ـ به‌ویژه برای زنان ـ فراتر از یک سلسله احکام و بایدها و نبایدهاست؛ بلکه نوعی نظام ارزشی است که در آن، عشق، عبودیت، همدلی و معنویت، در خدمت ایجاد یک بهشت زمینی به کار گرفته می‌شوند. زن در این هندسه معنوی، به مثابه معمار اصلی آرامش و تعالی در ساختار خانواده اسلامی ایفای نقش می‌کند.

۶-۴. الگوهای قرآنی از اخلاق اجتماعی زنان؛ تعامل میان عفت، حضور و آگاهی اجتماعی

بر اساس یافته‌های این پژوهش، تحلیل نمونه‌های شاخص زنان در قرآن کریم حاکی از آن است که حضور اجتماعی و سیاسی زنان در نظام معرفتی اسلام، نه‌تنها مورد پذیرش است، بلکه در موارد متعددی به‌عنوان عنصری ضروری و اثرگذار در تحولات تاریخی و دینی جامعه مطرح شده است. در این میان، نمونه‌هایی همچون تدبیر و کیاست «ملکه سبا» در مدیریت سیاسی، اشتغال سالم و شرافتمندانه دختران شعیب در تعاملات اجتماعی، و همچنین ایفای نقش حیاتی مادر و خواهر حضرت موسی علیه‌السلام در حفاظت از جان یک پیامبر الهی، نمایانگر ظرفیت عظیم و متعالی زنان در عرصه‌های تصمیم‌سازی و نقش‌آفرینی اجتماعی است. این موارد به‌وضوح نشان می‌دهند که زن، از منظر قرآنی، موجودی کنشگر، مسئول، هوشمند و واجد توانمندی‌های سیاسی و اجتماعی است که در شرایط صحیح فرهنگی و ایمانی می‌تواند در مسیر تحقق اهداف الهی گام بردارد.

۶-۴-۱. حضور راهبردی و عفیفانه؛ نقطه تعادل مشارکت زن مسلمان

نکتـه برجسته‌ای کـه در تحلیـل مفهومـی ایـن نمونه‌هـا به دسـت می‌آید آن اسـت که مشـارکت اجتماعـی و سیاسـی زنـان در آموزه‌های قرآنی، همواره در پیونـد وثیق با دو اصل بنیادین عفت و حیا سامان یافته است. قرآن برخلاف برخی قرائت‌های متحجرانه یا افراطی، نه خواهان طرد زن از عرصه اجتماع است و نه قائل به بی‌مرزی در حضور؛ بلکه زن را موجودی می‌داند که در عین حفـظ حرمت‌هـای فردی و حریم‌های اخلاقی می‌تواند به‌گونه‌ای مؤثر، فعال و حتی تعیین‌کننده در روند تحولات اجتماعی و دینی ایفای نقش کند. آیات قرآن، حضوری را می‌ستایند که هم‌زمان با «عدم تبرّج» (آشکار نساختن زینت‌های ظاهری و باطنی) و بهره‌مندی از «بصیرت اجتماعی» باشـد؛ حضوری که با دشمن‌شناسـی، تشخیص جبهه حق از باطل و مراقبت نسبت به انحرافات فرهنگی و سیاسی همراه است.

۶-۴-۲. تجلی حیات دینی زنان در الگوی حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و زنان بیعت‌کننده

از دیگـر مصادیـق حضـور مشـروع و مبارک زنـان در عرصه‌هـای کلان اجتماعی و سیاسـی، نقش بی‌بدیـل حضـرت فاطمـه زهـرا علیها السلام در واقعـه مباهلـه و دفـاع از ولایـت و نیـز بیعت زنان بـا پیامبر اکـرم صلی الله علیه و آله در برهه‌هـای حسـاس تاریخی اسـت. ایـن الگوها نمایانگر آن هسـتند کـه زن مؤمنه در شرایط تهدید و چالش قادر است با اتکا به ایمان، بصیرت و عقلانیت دینی، از حریم دین، ولایت و جامعه دفاع کند. چنین الگوهایی از منظر تحلیل جامعه‌شناختی دینی، قابلیت الگوبرداری برای زن معاصر را دارا هسـتند؛ زنی که می‌تواند در عین حفظ حریم‌های شـرعی، به کنشـگری فعال در ساحت‌های سیاسی، فرهنگی، تربیتی و علمی بپردازد.

۶-۴-۳. هشدارهای قرآنی درباره انحراف نقش زن؛ شناخت تهدیدات و عبرت‌پذیری تاریخی

در کنـار ارائـه الگوهـای مثبت، قرآن کریم با رویکردی هشـدارآمیز به معرفی زنانی پرداخته اسـت کـه از مسـیر حـق منحرف شـده‌اند. نمونه‌هایی همچون همسـر نوح علیه السلام و لـوط علیه السلام، نمادهایی از خیانـت اعتقـادی و انحـراف فکری هسـتند که علی‌رغم نسـبت خانوادگـی با پیامبـران الهی، به دلیـل بی‌اعتقادی و فقدان فهم درسـت، از مسـیر حق جـدا افتادند و به ابزار فتنه تبدیل شـدند.

دوفصلنامه علمی تخصصی، سال دوم، شماره سوم، بهار و تابستان ۱۴۰۴

این تمایز که به‌عنوان «خط‌کشی مفهومی» میان زن صالح و زن فریب‌خورده مطرح است، نقش مهمی در تبیین تهدیدات فرهنگی و راهبردهای دشمن برای به انحراف کشاندن زنان ایفا می‌کند. چنین تحلیل‌هایی، به‌ویژه در فضای کنونی که زنان در معرض بازنمایی‌های رسانه‌ای و ایدئولوژی‌های متنوع قرار دارند، می‌تواند به‌عنوان ابزاری شناختی برای مقاومت فرهنگی و حفظ هویت دینی زنان مؤمن به کار گرفته شود.

جمع‌بندی تحلیلی

بر پایه تحلیل داده‌ها و شواهد قرآنی می‌توان نتیجه گرفت که حضور سیاسی ـ اجتماعی زنان، درصورتی‌که با حیا، عفاف، تدبیر، و آگاهی همراه باشد، نه‌تنها مجاز، بلکه مطلوب و مؤثر در توسعه تمدن دینی است. قرآن با ترسیم الگوهای روشن و معرفی مرزهای خطر، هم راه را نشان می‌دهد و هم هشدارهای لازم را ارائه می‌کند. ازاین‌رو، ارتقای فهم زنان از جایگاه خود در پرتو این آموزه‌ها، ضرورتی انکارناپذیر در مسیر تحقق سبک زندگی اسلامی در دوران معاصر است.

فهرست منابع

قرآن کریم

الف) فارسی

۱. جمال‌زاده، ناصر و دیگران (۱۳۹۷ش)، «مؤلفه‌های مانایی انقلاب اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری»، جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام، دوره ۶، ش۱، بهار و تابستان، ص۱۰۵-۱۲۸.

۲. حاجی‌اسماعیلی، سمیه و قمری، فاطمه (۱۴۰۲ش)، «بانوان و سبک زندگی اسلامی ـ ایرانی در منظومه فکری مقام معظم رهبری»، مطالعات اسلامی زنان و خانواده، سال دهم، ش۱۸، ص ۷۵-۱۰۲.

۳. دهقان‌نژاد، رضا (۱۳۹۶ش)، «حقوق و وظایف همسری و مادری زنان از دیدگاه قرآن»، فصلنامه مطالعات قرآنی، سال هشتم، ش۳۲، زمستان، ص ۲۹ - ۵۸.

۴. ربیع نتاج، سیدعلی‌اکبر (۱۳۸۹ش)، «حضور زن در جامعه از دیدگاه قرآن و روایات»، پژوهشنامه علوم و معارف قرآن کریم، سال اول, ش۶، بهار، ص۱۴۵-۱۶۹.

۵. رحمانی تیرکلایی، حسین (۱۴۰۱ش)، «آداب زن مسلمان بر اساس آیات و روایات»، فصلنامه مطالعات قرآنی، سال سیزدهم، ش۵۰، تابستان، ص ۹۵ - ۱۱۲.

۶. رسول‌زاده اقدم، صمد و عدلی‌پور، صمد (۱۳۹۳ش)، «تحلیل نقش رسانه‌های اجتماعی در گرایش به سبک زندگی نوین»، پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ش۴ (۶)، ص۳۳-۶۰.

۷. زارعی، طیبه و برزگرنژاد، ثریا (۱۴۰۱ش)، «بررسی و تبیین موانع فرهنگی ـ اجتماعی سبک زندگی اسلامی با رویکرد تربیتی از منظر قرآن و روایات»، ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، ش۱۲، ص۴۰-۵۱.

۸. زارعی، محمدمهدی (۱۳۸۹ش)، «الگوهای دینی و سازگاری آنها با مقتضیات زمان»، جستارهایی در فلسفه و کلام، ش۴۲، ص۷۹-۱۰۴.

۹. شریفی، احمدحسین (۱۳۹۲ش)، سبک زندگی اسلامی ایرانی، به سفارش مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا، تهران: آفتاب توسعه.

۱۰. شیرین‌کام، اسحاق و عباسی، عفت (۱۴۰۰ش)، «بررسی میزان توجه به سبک زندگی مثبت‌اندیشی در متون اسلامی و قرآن»، فصلنامه مطالعات قرآنی، ش۴۷، ص ۳۲۷ - ۳۵۳.

۱۱. کاستلز، مانوئل (۱۳۸۵ش)، عصر اطلاعات؛ اقتصاد، جامعه و فرهنگ (ظهور جامعه شبکه‌ای)، ترجمه: احد علیقلیان، تهران: طرح نو.

۱۲. لطفی، علیرضا (۱۴۰۰ش)، «بررسی اشتغال زنان از منظر قرآن و حدیث»، فصلنامه مطالعات قرآنی، سال دوازدهم، ش۴۶، تابستان، ص ۲۶۵-۲۸۹.

۱۳. محمدپور، احمد (۱۳۹۰ش)، روش تحقیق کیفی، ضد روش (منطق و طرح در روش‌شناسی کیفی)، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.

ب) انگلیسی

1. Arena, R., Lavie, C. J., Hivert, M. F., Williams, M. A., Briggs, P. D., & Guazzi, M. (2016). Who will deliver comprehensive healthy lifestyle interventions to combat non-communicable dis-eas? Introducing the healthy lifestyle practitioner discipline. Expert review of cardiovascular therapy, 14(1), 15-22.
2. Ashton, L. M., Morgan, P. J., Hutchesson, M. J., Rollo, M. E., & Collins, C. E. (2017)
3. Feasibility and preliminary efficacy of the 'HEYMAN'healthy lifestyle program for
4. young men: a pilot randomised controlled trial. Nutrition journal, 16(1), 2.
5. DeSmet, A., Thompson, D., Baranowski, T., Palmeira, A., Verloigne, M., & De
6. Bourdeaudhuij, I. (2016). Is participatory design associated with the effectiveness of erious digital games for healthy lifestyle promotion? A meta-analysis. Journal of *medical Internet research*, 18(4), e94.
7. Lv, J., Yu, C., Guo, Y., Bian, Z., Yang, L., Chen, Y.,... & Qi, L. (2017). Adherence to a
8. healthy lifestyle and the risk of type 2 diabetes in Chinese adults. International journal of *epidemiology*, 46(5), 1410-1420.